

Vplyv islamu na formovanie genderových vzťahov v súčasnom Uzbekistane

12. marca 2012 sa na Katedre filozofie uskutočnila prednáška doc. Sh. Madaevoj z Katedry dejín filozofie a logiky Národnej univerzity Uzbekistanu. Doc. Madaeva je odborníčka na dejiny filozofie, antropologické, náboženské a genderové problémy. Je autorkou niekoľkých desiatok článkov a troch monografií, pôsobila vo Švédsku, v USA a v súčasnosti v rámci projektu Erasmus Mundus pôsobí na FF UKF v Nitre, na Katedre náboženských štúdií.

Cieľom prednášky bolo preskúmať vplyv islamu na formovanie genderových vzťahov vychádzajúc z náboženskej identity obyvateľov Uzbekistanu. Ako konštatovala doc. Madaeva, „viest' prednášku o islame, tradičnej spoločnosti a problémoch žien pre európske publikum je zložitá, pretože sú tu špecifiká, ktorým je treba porozumieť nie len na teoretickej úrovni, ale aj na základe empirických skúseností a tiež prostredníctvom mentálneho stereotypu“.

Na to, aby bolo možné preskúmať vplyv islamu na genderové vzťahy bolo nevyhnutné upresniť niektoré špecifiká spojené s periodizáciou tohto fenoménu, ktoré vznikli ako výsledok vplyvu sociálnych faktorov. Spomedzi niekoľkých vyčlenila: príchod islamu, nástup komunizmu a získanie nezávislosti. Pre predislamské obdobie uzbekých dejín bolo charakteristická vysoká aktivita žien v sociálnom živote v Strednej Ázii (v cárovna Tomiris, Sparetra vládkyňa Buchari Chatun a i.). Tá sa mení s príchodom islamu do Strednej Ázii, kedy sa sformovali stereotypy, vedúce k izolovaniu ženskej časti obyvateľstva od spoločenského života. Sovietske obdobie zasiahlo tiež výrazným spôsobom do kultúrnej a náboženskej tradície. Napomohlo k vytvoreniu spoločnosti v núdzovom stave, k odcudzeniu sa od islamu a národných hodnôt. Napriek bariére, ktorá sa v tejto dobe vytvorila medzi náboženstvom a spoločnosťou, v období nezávislosti nastáva opätovný masový obrat k národným a náboženským koreňom. Prednáška sa opierala o práce viacerých autorov: D. Kandioti, N. Azimová, Ch. Chatchi, M. Kamp, L. Achmed a i. a tiež výsledky sociologických prieskumov, ktoré uskutočnila doc. Madaeva a Spolok mladých vedcov v Uzbekistane vo Ferganskej doline a Taškentskej oblasti. Bola pútavá a ilustrovaná grafmi, tabuľkami a obrázkami. Okrem toho, že sme sa dozvedeli o vplyve islamu na formovanie genderových vzťahov v priebehu historického vývoja až do súčasnosti (o problematike zahaľovania ženského tela a nosenia tradičného a moderného hidžábu, činnosti žien olyn, úlohe žien v náboženských obradoch ako napr. Bibimuškulkušod, Bibisešanba, duo, echson a i.), prednáška obsahovala veľa zaujímavých informácií o socio-kultúrnych špecifikách uzbeckej

spoločnosti a príkladov z praxe. Účastníkom sa dozvedeli o tradičných machalách (komunity, v ktorých býva až do 10 000 obyvateľov). Priblížil sa život v týchto komunitách, medziľudské vzťahy, sociálna kontrola a špecifické spôsoby organizácie rodinného, spoločenského, náboženského a ekonomického života. Na záver prednášky prebehla dynamická a zainteresovaná diskusia, ktorá svedčila o aktuálnosti tejto problematiky a záujme o štúdium gendrových problémov v islamskom kultúrnom prostredí.

Mgr. Kristína Jakubovská (ext. doktorandka Katedry kulturológie FF UKF v Nitre)